



**ELÄKETURVAKESKUS
PENSIONSSKYDDSCENTRALEN**

Osasto/käsittelijä Avdelning/handläggare

Juridiska avdelningen

CIRKULÄR

A 8/90

Päivämäärä Datum

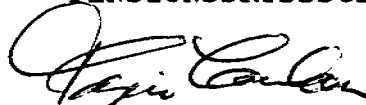
9.3.1990

Till arbetspensionsanstalterna

PENSIONSGRUNDANDE INKOMSTER

Pensionsskyddscentralen har 1.11.1978 utfärdat anvisningar om de inkomster som skall beaktas i den pensionsgrundande lönen och hur denna lön skall bestämmas. På grund av ändringar i lagstiftningen och kollektivavtalen är det nödvändigt att utge ett nytt kompletterat cirkulär som ersätter det förra cirkuläret 26/78. Av de senaste lagändringarna må nämnas den nya lagen om skatt på inkomst och förmögenhet (IFL) som trädde i kraft i början av år 1989, med vilken den år 1974 givna lagen om skatt på inkomst och förmögenhet (1043/74) samt till den senare gjorda förändringar upphävdes.

PENSIONSSKYDDSCENTRALEN


Tapio Karsikas


Helena Tapio

Postiosoite Postadress

PL 11 00521 HELSINKI
PB 11 00521 HELSINGFORS

Käyntiosoite Besöksadress

Opastinsilta 7 00520 HELSINKI
Senaatorinon 7 00520 HELSINGFORS

Puhelin Telefon

(90) 1511
Telekopio (90) 148 1172

Pankkitilit Bankkonton

KOP 157510-84
SYP 229838-581
SKOP 400031-1235

SHOP 572333-161
STS 710106-8117
PSP 50 416



Juridiska avdelningen

9.3.1990

PENSIONSGRUNDANDE INKOMSTER

	sida
1. INLEDNING	4
2. VAD FÖRSTÅS MED ARBETSFÖRHÅLLANDE INOM PENSIONSLAGARNA FÖR ARBETSTAGARE	4
2.1 Allmänt	4
2.2 När omfattas ett arbetsförhållande av arbetsförhållande av arbetspensionslagarna?	4
2.3 När börjar och upphör ett APL-arbetsförhållande?	5
2.4 Perioder utan lön medan arbetsförhållande pågår	6
3. BEGREPPET LÖN INOM ARBETSPENSIONSLAGARNAS	7
3.1 Allmänt	7
3.2 Förskottsinnehållningsgrunder	8
3.3 Utbetalningar som anses vara APL-lön, men som inte är underkastade förskottsinnehållning	9
3.3.1 Skattefritt arbete utomlands	9
3.3.2 Källskattelagen underkastade inkomster	10
3.3.3 Kompletteringsdagpenning	10
3.3.4 Yrkessjukdom eller arbetsolycka före år 1982	10
4. ERSÄTTNING FÖR KOSTNADER	11
4.1 Allmänt	11
4.2 Dagtraktamenten	11
4.3 Ersättning för flyttningskostnader	12
4.4 Studiestöd	13
4.5 Ersättning för specialkostnader som beror på arbete utomlands	13
5. ERSÄTTNING FÖR ARBETE SOM UTFÖRTS PÅ GRUND AV ARBETSAVTAL	14
5.1 Allmänt	14
5.2 Tillägg och förhöjningar i lönen	14
5.3 Lön för arbete utomlands	14
5.4 Betjäningssavgifter	15
5.5 Provision	15
5.6 Ersättningar beroende på företagarresultatet	15
5.7 Naturaförmåner	16
5.8 Sparlivförsäkring som arbetstagare tecknat för sina anställda	16
5.9 Semesterlön	16
5.10 Semesterersättning som betalas medan arbetsförhållandet pågår	17
5.11 Semesterpremie, semesterpeng, förhöjning i semesterlön	17
5.12 Friturskompensation, ersättning för arbetstidsförkortning och för beredskapstid	17
5.13 Sedvanliga penninggåvor som arbetsgivaren utger	18

Juridiska avdelningen

9.3.1990

5.14	Lön för uppsägningstid	18
5.15	Lönegaranti	19
5.16	Lön för läroavtals- eller utbildningsavtalstid	19
5.17	Med sysselsättningsstöd avlönad arbetstagare	20
6. ERSÄTTNINGAR FÖR VERKSMÅHET MED NÄRA ANKNYTNING TILL ETT ARBETSFÖRHÅLLANDE		20
6.1	Allmänt	20
6.2	Förslags- och artikelarvoden	20
6.3	Ersättningar till förtroendemän och arbetarskyddsfullmäktige	20
6.4	Arvoden med anknytning till samarbete mellan arbetsgivare och anställda (arbetarskyddskommissionen m.fl., arvoden enligt samarbetslagen)	21
6.5	Arvoden för medlemskap i företags eller sammanlutnings förvaltningsorgan	21
6.6	Försäkringsombudsarvoden	21
6.7	Fabriksbrandkår	22
6.8	Företagsläkare	22
7. ERSÄTTNINGAR SOM INTE BEAKTAS I PENSIONSLÖNEN		22
7.1	Semesterersättning då arbetsförhållanden upphör	22
7.2	Väntetidslön	22
7.3	Skadestånd för olaglig uppsägning	23
7.4	Ersättning för förkortad uppsägningstid vid överlåtelse av rörelse	23
7.5	Ersättning för uppsägning under permitteringstid	23
7.6	Ersättning vid hävning av arbetsavtal	23
7.7	Annan än lagstadgad ersättning p.g.a. att arbetsförhållande upphör	24
7.8	Sjukdagpenning som betalats för sjuktid	24
7.9	Tilläggsdagpenning	24
	7.9.1 Sjukpenning	24
7.10	Upphovsrättsersättningar och reprisarvoden	25
7.11	Royalty	25
7.12	Personalförmåner	25
7.13	Ersättningar till personalfond, fondandelar och vinstfördelningar som personalfond utbetalar åt sina medlemmar	26
7.14	Gåvor i form av föremål	27
7.15	Arbetstagareuppfinningar	27
7.16	Arvoden i förtroendeuppdrag som företag eller samfund betalar åt utomstående	27
7.17	Arvoden till medlemmar i sjukkasse, pensionsstiftelse eller motsvarande	27
7.18	Andel av bolag inkomst som i beskattningen fördelas som inkomst för tyst bolagsman	28
8. PERIODISERING AV ARBETSFÖRTJÄNSTERNA		28
	Semesterpremie	29
	Enhetsbelopp	29

Juridiska avdelningen

9.3.1990

PENSIONSGRUNDANDE INKOMSTER

1

INLEDNING

I detta cirkulär redogörs för vilka av en arbetstagares inkomster och ersättningar som skall beaktas då den pensionsgrundande lönen uträknas. Besvärinstansernas ställningstagande finns inte för alla tolkningar, vilket innebär att eventuella framtida beslut av besvärinstanserna kan ge anledning till ändringar i det i cirkuläret anförda.

Med APL-lön avses i cirkuläret sådana inkomster, som beaktas när den pensionsgrundande lönen uträknas. Samma stadganden gäller i tillämpliga delar även vid bestämmandet av de löner, som utgör grund för KAPL- eller KoPL-pensionen eller vid bestämmandet av arbetsinkomsten för en LFÖPL-familjemedlem på basen av den till familjemedlemmen utbetalade lönen. Till grund för pensionen medtas endast sådana inkomster som intjänats i ett under arbetspensionslagarna lydande arbetsförhållande medan det ännu pågår.

2

VAD FÖRSTÅS MED ARBETSFÖRHÅLLANDE INOM PENSIONSLAGARNA FÖR ARBETSTAGARE

2.1

Allmänt

Med arbetsförhållande avses i lagarna om pension för arbetstagare i princip detsamma som inom arbetsrätten i allmänhet. En person anses stå i arbetsförhållande, när han utför arbete för annans (arbetsgivarens) räkning under dennes ledning och uppsikt mot lön eller annat vederlag. Det allmänna tillämpningsområdet för lagarna om pension för arbetstagare bestäms sålunda på basen av de kännetecken som ges i lagen om arbetsavtal (ArbAvtL) för ett arbetsförhållande: arbetsgivaren är skyldig att ordna pensionsskydd enligt nämnda pensionslagar för den person - arbetstagaren - som är anställd hos arbetsgivaren. Det i ArbAvtL avsedda arbetsförhållandebegreppet har likväl utvidgats genom stadganden i 2 § 6 mom. APL så, att vid tillämpningen av APL anses under vissa förutsättningar även funktionärer i ledande ställning vara anställda i arbetsförhållande.

2.2

När omfattas ett arbetsförhållande av arbetspensionslagarna?

Enligt 1 § 1 mom. APL skall ett arbetsförhållande pågå utan avbrott minst en månad, för att APL skall kunna tillämpas på detsamma. Därtill förutsätts, att lönen i arbetsförhållandet uppgår till ett visst minimibelopp (enligt 1990 års index 1 481 är

Juridiska avdelningen

9.3.1990

beloppet 938,66 mark i månaden).

Även arbetsförhållanden, som vart och ett särskilt för sig har pågått kortare tid än en månad, kan omfattas av APL, om arbetstagaren förvärvsarbetat som anställd hos en och samma arbetsgivare under minst tre kalendermånader i en följd. Härvid anses att de enskilda arbetsförhållandena tillsammans bildar ett enhetligt arbetsförhållande utan avbrott, förutsatt att arbetsförtjänsten under varje kalendermånad överstiger det i APL stadgade minimibeloppet. Därtill förutsätts, att arbetstagaren arbetar minst 20 timmar varje kalendermånad (1 § 2 mom. APL).

Begränsningar i fråga om lönebeloppet eller arbetstiden finns inte för tillämpningen av KAPL eller KoPL.

Familjemedlem som mot penninglön arbetar inom lantbruket skall försäkras enligt LFÖPL om de övriga förutsättningarna för detta har uppfyllts.

2.3

När börjar och upphör ett APL-arbetsförhållande?

Inom arbetsrätten anses att ett arbetsförhållande börjar när arbetstagaren börjar sitt arbete och att det pågår ända tills arbetsförhållandet på grund av överenskommelse, uppsägning eller hävning upphör. Avvikande från detta har i 2 § 2 mom. APL stadgats, att vid tillämpning av APL anses ett arbetsförhållande ha upphört vid slutet av den dag, för vilken lön på basen av arbetsförhållandet sist utbetalades innan arbetsförhållandet upphörde eller innan till pension berättigande arbetsoförmåga inträdde eller innan individuell förtidspension började.

Som pensionsgrundande räknas således inte tid utan lön i slutet av ett arbetsförhållande, och inte heller tid, då arbetsförhållandet eventuellt i arbetsrättslig mening fortsätter efter det arbetstagaren blivit arbetsoförmögen. När en arbetstagare direkt efter sjukledighet invalidpensioneras kan sålunda vid uträkning av den pensionsgrundande lönen inte sådan sjuktidslön beaktas, som betalas till arbetstagaren efter det denna skall anses ha blivit i till pension berättigande grad arbetsoförmögen, dvs efter det APL-arbetsförhållandet har upphört. För en arbetstagare som blivit uppsagd under permitteringstid upphör APL-arbetsförhållandet den sista avlönade dagen.

När ett arbetsförhållande har omfattats av APL i

Juridiska avdelningen

9.3.1990

enlighet med 1 § 1 mom. APL, tillämpas APL ända tills det av arbetsgivarens anmälan framgår, att arbetsförtjänsten åtminstone under den sista kalendermånaden före anmälan varit lägre än det i APL stadgade gränsbeloppet (1 § APF). (Frågan om när gränsbeloppet enligt APL anses ha nåtts behandlas utförligare i anvisningarna om konstaterande av APL-arbetsförhållande i efterhand, utfärdade av Pensionsskyddscentralen 23.6.1986). I de fall som avses i 1 § 2 mom. APL anses ett arbetsförhållande ha börjat den dag för vilken lön första gången betalades till följd av arbetsförhållandet och ha upphört den dag för vilken lön sist betalades.

Fastän ett och samma arbetsförhållande fortsätter i arbetsrättslig mening, kan ett APL-arbetsförhållande upphöra och ett nytt ta vid när arbetstagaren går över från heltidsarbete till deltidarbete eller tvärtom (s.k. tekniskt avbrytande, 2 § 3 mom. APL). Detta behandlas i Pensionsskyddscentralens cirkulär 4/85.

2.4

Perioder utan lön medan arbetsförhållandet pågår

En arbetstagare kan, medan arbetsförhållandet i arbetsrättslig mening fortsätter, vara ledig från arbetet utan lön och därefter återvända till arbetet. Om en period utan lön blir långvarig, kan detta betyda, att APL-arbetsförhållandet upphör samtidigt som själva arbetet och löneutbetalningen upphört. Däremot anses enligt vedertagen praxis, att korta avbrottsperioder utan lön är till pension berättigande tid. Sålunda anses t. ex. ett arbetsförhållande ha pågått utan avbrott också om arbetstagaren på grund av studier haft ledighet utan lön. Gällande praxis har även varit, att APL-arbetsförhållande inte heller på grund av i lag stadgad, eller i kollektivavtal överenskommen eller mellan arbetsgivare och arbetstagare avtalad moderskapsledighet eller på grund av permittering, av arbetsgivaren har anmälts som avslutat. Likväl räknas sjukledighet in i den tid arbetsförhållandet forgått även för tiden lön inte mera har erlagts. Härvid förutsätts att arbetstagaren återvänder till sitt arbete. Om däremot arbetstagaren under period utan lön flyttar över till ett nytt arbetsförhållande, kan det arbetsförhållande från vilket arbetstagaren varit ledig utan lön anses ha upphört vid slutet av den dag för vilken lön sist betalades på grund av detta arbetsförhållande.

Långa perioder utan lön medan arbetsförhållandet pågår kan leda till att den pensionsgrundande lönen sjunker. Det är likväl inte alltid möjligt enligt

Juridiska avdelningen

9.3.1990

sjunker. Det är likväl inte alltid möjligt enligt lagen att justera lönegrunden i enlighet med 7 § 2 mom. APL. För vården av små barn eller för studier kan en arbetstagare numera vara rentav flera år borta från arbetet utan att arbetsförhållandet för den skall avbryts i arbetsrättsligt avseende. Om en moderskaps-, faderskaps- eller föräldraledighet och/eller vård- eller studieledighet utan lön räcker högst omkring ett år, skall ett APL-arbetsförhållandet helst inte avbrytas. Om ledigheten fortsätter ännu längre, avslutas APL-arbetsförhållandet den dag, för vilken sist betalades lön på grund av arbetsförhållandet, fastän detta i arbetsrättslig mening fortsätter. I Social- och hälsovårdsministeriet bereds en förändring av beräkningen av pensionslönen för personer som vårdar sitt barn. (Tolkningsgruppens ställningstagande om barnavårdstid, 1/86 T.)

Om arbetsförhållandet avslutas på den grund att arbetstagaren inte återvänder till sitt arbete efter en period utan lön, avgörs frågan om APL-arbetsförhållandets avslutande i enlighet med 2 § 2 mom. APL, dvs. arbetsförhållandet anses ha upphört samma dag för vilken lön sist utbetalats.

Den oavlönade tid, då en arbetstagare fullgör sin värnplikt i aktiv tjänst, räknas inte in i den tid arbetsförhållandet fortgått (2 § 2 mom. APL).

Delägare i aktiebolag eller tyst bolagsman i kommanditbolag som arbetar i bolaget mot lön, kan något år av bolaget få ut endast sin vinstandel. I sådana fall skall APL-arbetsförhållandet avslutas den sista dagen med lön.

3 BEGREPPET LÖN INOM ARBETSPENSIONSLAGARNA

3.1 Allmänt

Enligt 7 § APL bestäms den pensionsgrundande lönen på basen av arbetsförtjänsterna. Enligt 4 mom. i sagda paragraf räknas arbetsförtjänsten "enligt samma grunder som tillämpas vid förskottsinnehållning av skatt, likväl så, att semesterersättning, som skall erläggas vid arbetsförhållandets upphörande, icke tages i beaktande".

Om semesterersättning erläggs medan att APL-arbetsförhållande pågår (9 § semesterlagen) inräknas den även i den pensionsgrundande lönen (se punkt 5.9.).

I motsvarighet härtill stadgas i 6 § KAPL och 7 § KoPL, att lön, för vilken försäkringspremie skall erläggas, bestäms enligt samma grunder som tillämpas

Juridiska avdelningen

9.3.1990

innehåller inget undantagsstadgande om semesterersättningen vid arbetsförhållandets upphörande och därför skall enligt KAPL och KoPL också sådan ersättning beaktas vid uträkning av den pensionsgrundande lönen.

Som arbetsinkomst för familjemedlem som hör till kretsen för LFÖPL räknas enligt 8 § 4 mom. LFÖPL den till familjemedlemmen utbetalade lönen. Denna definieras härvid på samma sätt som då APL tillämpas.

3.2

Förskottsinnehållningsgrunder

Den arbetsförtjänst som utgör grund för pensionen bestäms således enligt samma grunder som vid innehållning av förskottsskatt. Utgångspunkten är härvid den i 4 § lagen om förkottsupphörd (FörskL) avsedda bruttolönen. Denna paragraf säger, att "Med lön avses varje slag av lön, arvode, tantiem samt annan förmån och ersättning, som erlägges för tjänst eller befattning, så och för arbete, uppdrag eller tjänst, som emot ersättning utföres för arbets- eller uppdragsgivares räkning. Är den, som utför arbetet eller uppdraget i denna sin verksamhet en självständig företagare, betraktas den därför erlagda ersättningen likväl icke som lön. Till lönen hänförs även bostad, kost och andra naturaförmåner, vilka beräknas i penningar enligt de grunder, som årligen av skattestyrelsen fastställas".

Att förskottsinnehållningsgrunderna nämns skall uppfattas närmast som en generell hänvisning till den i 4 § FörskL avsedda lön som utbetalas till en person, som mot ersättning utför arbete för annan och som inte i denna sin verksamhet är självständig företagare.

I praktiken är APL-lön i allmänhet detsamma som den lön, som erläggs till en arbetstagare som ersättning för det arbete han utfört på basen av ett arbetsavtal och på vilken förskottsinnehållning verkställt. Stadgandet kan dock inte tolkas så snävt att APL-lönen skulle omfatta endast de arbetsförtjänster, på vilka förskottsinnehållning har verkställt. Om exempelvis arbetsgivaren inte har innehållit förskottsskatt fastän detta borde ha gjorts, skall arbetsförtjänsterna det oaktat beaktas vid uträkning av den pensionsgrundande lönen om de i övrigt kan anses vara APL-lön. Arbetsförtjänsterna kan även vara så små, att de är fria från förskottsinnehållning. I punkt 3.3 behandlas dessa fall utförligare.

Juridiska avdelningen

9.3.1990

APL-lön är å andra sidan inte all den inkomst, på vilken förskottinnehållning verkställts. I 6 § FörskL stadgas till exempel, att förskottsinnehållning skall verkställas i vissa fall oberoende av, om prestationen skall räknas som lön eller inte. En förskottsinnehållning enligt sagda paragraf exempelvis på en uppträdande konstnär eller på ackvisitions-, inköps- eller försäljningsombuds arvode betyder inte i och för sig, att det är fråga om en prestation som kan anses utgöra APL- eller KoPL-lön. Om arvodet har utbetalats till mottagaren för dennes verksamhet som självständig företagare, kan arvodet självfallet inte betraktas vare sig som APL-lön eller KoPL-lön.

Beskattningsavgöranden i ärenden gällande förskottsinnehållning är inte bindande för den slutliga beskattningen. Löneinkomst som inte är underkastad förskottsinnehållning kan ändå i den slutliga beskattningen betraktas som beskattningsbar inkomst. Detta betyder inte i och för sig att inkomsten skulle förändras till APL-lön, för enligt lag bestäms APL-lönen enligt samma grunder som används vid innehållning av förskottsskatt. Om till exempel naturaförmånerna vid den slutliga beskattningen värderas till ett högre belopp än vad som fastställts för förskottsinnehållningen, inverkar detta inte retroaktivt på APL-lönebeloppet.

3.3

Utbetalningar som anses vara APL-lön, men som inte är underkastade förskottsinnehållning

I vissa fall kan lönen betraktas som APL-lön fastän någon skyldighet att innehålla förskottsskatt inte föreligger. I APL-lönen inräknas sådana ersättningar, som ostridigt skall anses ha erhållits som lön i ett arbetsförhållande men från vilka förskottstsskatt inte innehålls enligt skattelagstiftningen. Lönen kan också vara helt befriad från förskottsinnehållning. Av praktiska skäl kan förskottsskatt inte innehållas från lön som utges enbart som naturaförmåner, men det oaktat skall beskattningsvärdet för dessa förmåner inräknas i APL-lönen.

3.3.1

Skattefritt arbete utomlands

Enligt inkomst- och förmögenhetsskattelagen är i Finland bosatt person allmänt skatteskyldig och skall därmed betala skatt såväl för i Finland som för i utlandet erhållen inkomst. Den löneinkomst som en finländare haft för utomlands utfört arbete är dock med vissa undantag skattefri inkomst i

Juridiska avdelningen

9.3.1990

Finland, om den vistelse utomlands som arbetet kräver har pågått eller antas pågå minst ett halvt år (54 § IFL). I sådana fall verkställs inte någon förskottsinnehållning. Trots detta utgör även de arbetsförtjänster som erhålls i arbetsförhållandet APL-lön under förutsättning att det även i övrigt är fråga om ett under APL lydande arbetsförhållande.

Arbete utomlands behandlas i punkterna 4.5. och 5.3.

3.3.2

Källskattelagen underkastade inkomster

En person som under skatteåret inte har bott i Finland är begränsat skattskyldig. De löneinkomster en sådan person har i Finland beskattas i enlighet med lagen om stats- och kommunalskatt för begränsat skattskyldig (källskattelagen), om annat inte för- anleds av bestämmelse i beskattningsavtalen. Käll- skatten är en slutlig skatt, vid vars indrivning lagen om förskottsuppbörd inte tillämpas. Löne- inkomster som lyder under källskattelagen utgör likväl APL-lön till den del de kunde ha ansetts vara sådana löneinkomster från vilka förskottsskatt skulle ha innehållits.

3.3.3

Kompletteringsdagpenning

I kollektivavtal kan avtalas om att lön utbetalas för sjuktid i form av kompletteringsdagpenning av en till arbetsgivarens verksamhet anknuten arbets- platskassa (61 § SFL). Kompletteringsdagpenningen är skattefri för kassamedlem om den av arbetsgiva- ren erlagda försäkringspremien till kassan inte är mer än 75 % av premien till kassan. Kompletterings- dagpenningarna som utbetalts efter år 1991 är skattepliktig inkomst. Kompletteringsdagpenningen betraktas som APL-lön, fastän den är skattefri (FSD 8401/76/782). För detta redogörs i PSC:s cirkulär 24/77.

3.3.4

Yrkessjukdom eller arbetsolycksfall före år 1982

Om ersättning utges till en arbetstagare för yrkes- sjukdom som utbrutit före år 1982 eller för arbets- olycksfall som inträffat före sagda år, är livräntan skattefri upp till ett belopp på 20 000 mark om året (IFL 1043/74). Om arbetstagare som erhåller dylik livränta till följd av samma arbetsolycks- fall eller yrkessjukdom blir tillfälligt eller varaktigt arbetsoförmögen, utbetalas förutom liv- ränta som kompensation för medicinskt men även

Juridiska avdelningen

9.3.1990

ränta som kompensation för medicinskt men även livränta till följd av bortfall av arbetsinkomst. Livräntan betalas till arbetsgivaren till den del arbetsgivaren för samma tid har betalat sjuklön. Arbetsgivaren har haft rätt att avdra livräntan upp till 20 000 mark per år från arbetstagarens lön innan förskottsskatten innehålls. Trots detta beaktas lönen i sin helhet som APL-lön.

4 ERSÄTTNING FÖR KOSTNADER

4.1 Allmänt

Gottgörelse som erläggs såsom ersättning för sådana kostnader som löntagare åsamkats för arbetets utförande betraktas enligt 8 § FörskL inte som lön till den del gottgörelsen inte överstiger det beräknade beloppet av dessa kostnader. Detta innebär att de kostnadsersättningar som arbetsgivare utbetalar (t.ex. ersättningar för resor, arbetsrum, arbetsdräkt och arbetsredskap) i regel inte heller utgör APL-lön.

Genom beslut utfärdar skattestyrelsen noggrannare direktiv om beräkningen av kostnadsbeloppen. Kostnadsersättningarna kan likväl vara högre än de i skattestyrelsens direktiv angivna beloppen. Av 8 § FörskL följer, att ersättningsdel som skjuter över det beräknade kostnadsbeloppet skall betraktas som lön från vilken förskottsskatt skall innehållas, om det inte visas att även den överskjutande delen har använts för att täcka kostnaderna. Om beskattaren har konstaterat att arbetsgivaren har försummat sin skyldighet att innehålla förskottsskatt, medtas i den pensionsgrundande lönen även den ersättningsdel, från vilken förskottsskatt borde ha innehållits.

Om arbetsgivaren betalar t.ex. resekostnadsersättningar som är högre än de av skattestyrelsen angivna beloppen, betraktas den överskjutande delen såsom APL-lön om den är underkastad förskottsinnehållning. Lön på vilken förskottsinnehållning av skatt gjorts är också pensionslön.

4.2 Dagtraktamenten

I 22 § lagen om skatt på inkomst och förmögenhet gjordes år 1977 en ändring (510/77) enligt vilken bl.a. de skattefria ersättningsbeloppen för dagtraktamenten och resekostnader bands till de ersättningsbelopp staten vid motsvarande tidpunkt utbetalar. Sålunda utgör dagtraktamenten lön till den del de är högre än de dagtraktamenten som utges

Juridiska avdelningen

9.3.1990

till statens tjänstemän och från denna del skall förskottsskatt innehållas om arbetstagaren inte visar att också den överskjutande delen behövs för att täcka kostnaderna. För den skall betraktas dagtraktamenten som betalats efter 1.10.1977 som APL-lön till den del de överstiger statens dagtraktamenten, om denna del är underkastad förskottsintehållning.

Enligt den nya IFL grundar sig de skattefria beloppen av dagtraktamenten inte mera direkt på de dagtraktamenten som utges till statens tjänstemän. För år 1989 fastställde skattestyrelsen det skattefria inrikesdagtraktamentet till 100 mark. Efter som maximibeloppet för sådant dagtraktamente då hade fastställts till 167 mark, betraktas 67 mark som löneinkomst och sålunda också som pensionslön.

För beskattningen som gäller år 1990 har stadgats att skattestyrelsen inte skall fastställa det skattefria beloppet för inrikesdagtraktamente till ett lägre belopp än maximibeloppet 145 mark. Detta stadgande tillämpas från och med 1.3.1990. I praktiken betyder detta att dagtraktamenten som utbetalas enligt arbetsavtalen från och med nämnda datum är skattefria.

Enligt tidigare praxis ansågs dagtraktamenten inte vara i FörskL avsedda utbetalningar, inte ens fastän de delvis skulle ha beskattats som löneinkomst i den slutliga beskattningen. Sålunda beaktades inte den beskattade delen av dagtraktamenten vid bestämmandet av den pensionsgrundande lönen (FSD 9319/74/1434 och FSD 12212/77/350, PSC 3449).

Enligt arbetsavtal avtalades arbetstagares arvode till 4 500 mak. Åt arbetstagaren betalades emellertid inte alls egentlig lön utan skattefria dagtraktamenten 2 250 mark och olika ersättningar 2250 mark. Den i form av dagtraktamente erlagda ersättningen om 2 250 mark ansågs vara vederlag för utfört arbete och sålunda lön som skulle beaktas i pensionslönen (FSD 985/85/140, PSC 16195).

4.3

Ersättning för flyttningskostnader

Flyttningspeng som arbetsgivaren betalar som ersättning för de besvärigheter en flyttning till sysselsättningsorten förorsakar, betraktas som kostnadsersättning och inte som APL-lön (PSC:s utlåtande

Juridiska avdelningen

9.3.1990

sättning och inte som APL-lön (PSC:s utlåtande 22.11.1979).

4.4

Studiestöd

En del arbetsgivare stöder sina anställda i deras frivilliga studier att förbättra sin yrkeskunskap och -skicklighet. Stöd kan beviljas exempelvis i form av ersättning för inkomstbortfall under studieledigheten eller ersättning för de kurs-, litteratur- eller boendekostnader studierna ger upphov till. Studiestöd som ersättning för inkomstbortfall betraktas som APL-lön. Annat studiestöd anses vara kostnadsersättning och beaktas inte i APL-lönen.

4.5

Ersättning för de specialkostnader som beror på arbete utomlands

När en anställd sänds utomlands för att arbeta där, får han i regel dagtraktamente som ersättning för de mathållnings- och levnadskostnader som utlandsarbetet förorsakar. Därtill kan arbetstagaren åsamkas andra särskilda kostnader som inte skulle uppstå om arbetet utfördes i Finland (t.ex. barnens skolgång, flyttningskostnader, semesterresor till Finland osv.). När arbetsavtalet ingås görs ofta överenskommelse om att arbetsgivaren betalar ersättning för dessa kostnader. Om ersättningarna motsvarar de kostnader arbetstagaren åsamkas av utlandsarbetet och sålunda tydligt utgör kostnadsersättningar räknas de inte med i den lön som utgör grund för pensionen.

För sina utomlands arbetande anställda och deras familjemedlemmar betalar ett företag enligt avtal semesterresorna till Finland. Ifall arbetstagaren inte utnyttjar dessa avtalade semesterresor utbetalas deras värde i reda pengar även för familjemedlemmarnas del. Enligt Pensionsskyddscentralens utlåtande (12.1.1987) betraktas inte denna ersättning som APL-lön.

Utöver den förskottsinnehållning underkastade lön som betalades i Finland betalade en arbetsgivare även skatterna till den främmande staten för sina utomlands arbetande anställdas räkning. Att skatterna erlades till den aktuella staten var ett villkor för att arbetstillstånd skulle beviljas. Enligt Pensionsskyddscentralen ståndpunkt var skatteandelen en form av kostnadsersättning som inte beaktas i den pensionsgrundande lönen.

Juridiska avdelningen

9.3.1990

5

ERSÄTTNING FÖR ARBETE SOM UTFÖRTS PÅ GRUND AV ARBETSAVTAL

5.1

Allmänt

APL-lönen omfattar all slags lön som en arbetsgivare betalar till en anställd som ersättning för det arbete den anställda utfört. APL-lön är sålunda baslönen, den må sedan vara bestämd enligt tiden (t.ex. månadslön eller timlön) eller enligt mängden eller värdet av det utförda arbetet (t.ex. ackordlön). Dessa baslöner är APL-lön oberoende av om de erhållits för regelbundet utfört arbete, övertidsarbete, nödarbete eller som lön för sjukledighet. Likaså räknas de s.k. ackordsöverskotten, som betalas inom vissa branscher, till den pensionsgrundande lönen.

5.2

Tillägg och förhöjningar i lönen

I den pensionsgrundande lönen inräknas även olika slag av tillägg i tid- och prestationslönerna såsom så kallat godmanstillägg och tillägg för obekvämt arbete, för skiftarbete och för kvälls- och nattarbete. På motsvarande sätt skall förhöjningar i baslönen såsom söndagsförhöjning, övertidsförhöjning samt förhöjning för beredskapsartat arbete eller för driftstopparbete betraktas som APL-lön. Även andra för specialarbete utgående fasta ersättningar är APL-lön.

5.3

Lön för arbete utomlands

Den lön som utbetalas för arbete utomlands är APL-lön om den utbetalad i Finland skulle betraktas som lön på vilken förskottsinnehållning verkställs.

Det är vanligt att arbetsgivare åt sina utomlands sysselsatta arbetstagare betalar ett s.k. utlandstillägg. Fastän tillägget kan innehålla delar som skall kompensera de lokala levnadskostnaderna i utlandet vilka är högre än i hemlandet är tillägget i allmänhet oberoende av de faktiska kostnaderna. Ersättningen utges vanligtvis till ett fast belopp oberoende av de faktiska kostnaderna. Utlandstillägget betraktas som ett för arbetet erlagt sådant lönetillägg som även beaktas i APL-lönen.

En arbetsgivare och en arbetstagare får inte sammellan avtala om det lönebelopp som skall anges som pensionsgrundande. Till grund för pensionen skall anmälas hela den faktiska lön som betalas

Juridiska avdelningen

9.3.1990

för arbetet. I lönen beaktas också värdet av eventuella naturaförmåner (bostadsförmån, bilförmån o.s.v.) i vart och ett fall särskilt enligt de principer som följs i Finland (se punkt 5.7.).

När löner som betalats i utländsk valuta anmäls till pensionsanstalten omvandlas de till finska mark enligt den genomsnittliga köpkursen under intjäningsåret. Pensionsskyddscentralen anmäler dessa kurser årligen till pensionsanstalterna.

FSD har ansett att i den pensionsgrundande lönen skall medtas alla de till en arbetstagare för utlandsarbete erlagda faktiska arbetsförtjänsterna, i vilka inräknas exempelvis övertidsersättningar men inte kostnadesersättningar (se ersättningar för kostnader punkt 4.5). Den omständigheten att förskottsskatt i stöd av specialstadganden inte hade innehållits från arbetstagarens lön var utan betydelse (FSD 3471/83/1057, PSC 13662).

5.4

Betjäningsavgifter

Betjäningsavgifter som betalats av allmänheten beaktas i APL-lönen till samma belopp som vid den senast verkställda beskattningen såvida annat inte utreds (7 § 4 mom. APF). Arbetstagaren skall till sin arbetsgivare och denna vidare till pensionsanstalten anmäla det faktiska beloppet för betjäningsavgifterna. Om det i beskattningen sker en avvikelse från de angivna avgiftsbeloppen kan den pensionsgrundande lönen justeras att motsvara det i beskattningen fastställda beloppet (PND 3943/75).

5.5

Provision

För olika slag av säljarbete erläggs lön ofta enbart i form av provision eller i förening med en baslön. Provisionen räknas i allmänhet som en procentandel av säljvärdet. Om provisionslön utbetalas för i arbetsförhållande utfört arbete, utgör den andel som återstår när kostnaderna avdragits, dvs. det arvode från vilket förskottsskatt skall innehållas, APL-lön.

5.6

Ersättningar beroende på företagsresultatet

Tantiem, bonus eller annat arvode som utbetalas utöver den fasta lönen och som baserar sig på företagets resultat (t.ex. produktionspremie eller produktionstillägg) inräknas i pensionslönen.

Juridiska avdelningen

9.3.1990

5.7

Naturaförmåner

Naturaförmåner beaktas när den pensionsgrundande lönen bestäms, de må sedan utges som tillägg i lönen eller som enda vederlag för arbetet. Naturaförmåner är bl.a. bostadsförmån, måltidsförmån, bilförmån, rätt att använda telefon eller garage. Naturaförmånerna beaktas i allmänhet i enlighet med de grunder skattestyrelsen årligen fastställer för förskottsinnehållningen. Skattestyrelsen fastställer årligen värdena endast för de vanligaste naturaförmånerna. Dessa är bostadsförmån, till bostadsförmånen hörande obegränsad rätt att använda elström, måltidsförmån och bilförmån. Övriga naturaförmåner uppskattas till sitt gängse värde (Jfr personalförmåner punkt 7.12 och naturaförmånerna utomlands punkt 5.3.)

Enligt FSD:s beslut 3647/83/937 (PSC 13988), skulle rätten att använda telefon och varmt garage betraktas som naturaförmåner och sålunda beaktas i pensionslönen.

5.8

Sparlivförsäkring som arbetstagaren tecknat för sina anställda

Om arbetsgivaren för arbetstagaren har tecknat en personförsäkring som innehåller sparsumma som skall betalas till arbetstagaren eller till en av denne utsedd förmånstagare, betraktas 10 procent av försäkringspremierna som skattepliktig inkomst för arbetstagaren (61 § IFL, 1240/88). Arbetsgivaren är också skyldig att verkställa skatteinnehållning på detta belopp. Skyldigheten att innehålla skatt gäller betalningar, som gjorts år 1989 eller senare.

Dylika försäkringsförmåner hänför sig till utvecklings- och motivationssystemet gällande avlöningen inom ett företag. Försäkringen är antingen en valbar eller en fast del av den enskilde arbetstagarens bruttolön. Den är sålunda ett särskilt avtalat vederlag för arbete till åtskillnad från olika personalförmåner som gäller hela personalen. Den del som skatteinnehållning verkställs på betraktas därför som pensionslön.

5.9

Semesterlön

Semestern räknas som förlängning på anställningstiden och lön som betalats för semestern inräknas i APL-lönen även i de fall då arbetstagaren går i pension direkt efter sin semester eller arbetsförhållandet annars avslutas så att arbetstagaren i slutet av arbetsförhållandet tar ut sin semester under uppsägningstiden.

Juridiska avdelningen

9.3.1990

5.10

Semesterersättning som betalas medan arbetsförhållandet pågår

Den semesterersättning som betalas ut medan arbetsförhållandet pågår räknas som pensionslön.

I de fall som anges i 1 § 2 mom. APL består arbetsförhållandet av i arbetsrättsligt avseende olika arbetsförhållanden. För att APL skall tillämpas krävs det bl.a. att förvärsinkomsten under varje kalendermånad är minst 938,66 mark (index 1481). När gränobeloppet liksom även när den pensionsgrundande lönen uträknas, beaktas de semesterersättningar som erläggs medan APL-arbetsförhållandet pågår. Från de inkomster som skall inräknas i den lön som tas till grund för pensionen avdras endast semesterersättningen för det sista i arbetsrättslig mening särskilda arbetsförhållandet.

5.11

Semesterpremie, semesterpeng, förhöjning i semesterlönen

Semesterpremien är en förmån om vilken avtalats i kollektivavtalen. Beroende på kollektivavtalen inom olika branscher förekommer det att förmåner motsvarande semesterpremien utges som ersättningar under olika namn såsom semesterpeng, semesterpremieförskott eller semesterlönetillägg. Semesterpremien eller mot denna svarande ersättning utgör vederlag för enligt arbetsavtal utfört arbete och räknas därför som APL-lön (FSD 8460/76/674). Så är fallet även när premien betalas då arbetsförhållandet upphör.

Om årssemesterersättningen har använts som beräkningsgrund för semesterpremien, kan semesterpremie intjänas ännu efter det att ett APL-arbetsförhållande har upphört exempelvis i sådana fall då en arbetstagare är sjukledig medan arbetsförhållandet i arbetsrättslig mening alltjämt fortgår. Semesterpremien liksom även annan arbetsförtjänst beaktas i dessa fall endast fram till pensionsfallet (FSD 3668/78/1921, PSC 3524).

5.12

Friturskompensation, ersättning för arbetstidsförkortning och för beredskapstid

Den ersättning som betalas för friturer som inte tagits ut innan arbetsförhållandet upphörde baserar sig på kollektivavtal och utgör en motprestation för i arbetsavtalet avsett arbete. Friturskompensationen är således en sådan inkomst som inräknas i APL-lönen i de fall då den hänför sig till tid innan APL-arbetsförhållandet upphörde (FSD

Juridiska avdelningen

9.3.1990

9473/76/2168, PSC 438). APL-lön är likaså den ersättning som erlagts för förkortning i arbetstiden enligt kollektivavtal när ledigheten inte kunnat tas ut. Även olika slag av ersättningar för beredskapstid inräknas i pensionslönen

5.13

Sedvanliga penninggåvor som arbetsgivaren utger

I pensionslönen medtas olika slag av penninggåvor som en arbetsgivare enligt avtal eller sedvänja utger till sina anställda. Sålunda inräknas i pensionslönen bland annat julpeng och 13:e månads-lön. Likaså utgör penninggåva på grund av ett visst antal anställningsår pensionslön (FSD 3325/73/1725, PSC:s gamla arkiv 2741 och 5370/77/836, PSC 1528).

Pensionsnämnden har ansett (beslut 1298/77 och 3365/77), att gratifikation vid utdelning av förtjänstmedalj, samt avskedsgratifikation, som båda varit underkastade förskottsinnehållning, skall beaktas vid uträkning av pensionslönen.

Förskottsinnehållning underkastad gåva som arbetsgivaren ger i form av pengar eller presentkort på en anställds bemärkelsedag skall också inräknas i pensionslönen. (Angående gåvor i form av föremål se punkt 7.14.). Enligt cirkulär 26/78 kan en ren gåva, som ges t.ex. på arbetstagarens bemärkelsedag inte beaktas vid uträkning av pensionslönen, helt oberoende av hur den beaktas vid beskattningen. Löner som i enlighet med tidigare föreskrifter har uppgetts, justeras enligt detta cirkulär inte retroaktivt.

5.14

Lön för uppsägningstid

Enligt 38 § ArbAvtL får uppsägningstiden avtalas omfatta högst sex månader. Uppsägningstiden är enligt lagen beroende av arbetsförhållandets längd om annat inte avtalats.

Normalt anses ett arbetsförhållande upphöra när uppsägningstiden gått till ända oberoende av om arbetstagaren varit sysselsatt i arbetet eller inte. Om arbetsgivaren inte vill utnyttja arbetstagarens arbetsinsats under uppsägningstiden skall arbetsgivaren enligt 38 a § ArbAvtL dock betala full lön till arbetstagaren för uppsägningstiden. Även arbetsförtjänsten fram till uppsägningstidens utgång beaktas.

Juridiska avdelningen

9.3.1990

Om den nya ägaren vid överlåtelse av företag säger upp arbetsavtalet skall han följa uppsägningstiden enligt 38 § ArbAvtL. Före en lagändring som trädde i kraft år 1989 kunde överlåtelsemottagaren inom två veckor från överlåtelsen säga upp arbetsavtalet att upphöra två månader från överlåtelsen, fastän uppsägningstiden eller arbetsavtalstiden skulle vara längre (40 § 2 mom. ArbAvtL, 125/84). Härvid anses arbetsförhållandet upphöra när uppsägningstiden om två månader gått till ända. Den lön som utbetalats för denna uppsägningstid inräknas i den pensionsgrundande lönen.

Enligt det före 1.9.1984 gällande 40 § 2 mom. ArbAvtL hade överlåtelsemottagaren rätt att uppsäga arbetsavtalet så det upphörde efter 14 dagar räknat från uppsägningen.

Ersättning som utbetalats för längre tid än den lagstadgade uppsägningstiden betraktas som skadestånd. Till exempel sådan ersättning, som den tidigare ägaren vid överlåtelse av sin rörelse kanske måste erlagga till en anställd för förlusten av löneförmån för en längre uppsägningstid, är sålunda inte APL-lön (se punkt 7.4).

För att lön för uppsägningstiden skall komma i fråga skall den försäkrade ha rätt till uppsägningstid. Sålunda skall sådan ersättning, som på grund av uppsägning utges till verkställande direktören för ett aktiebolag i hans egenskap av förvaltande organ för bolaget, i regel anses utgöra skadestånd.

5.15 Lönegaranti

Enligt lagen om lönegaranti (649/73) betalas av statens medel som lönegaranti arbetstagares på arbetsförhållande grundade löne- och andra fordringar, som till följd av arbetsgivarens betalningsoförmåga har lämnats obetalade. Utbetalat lönegarantibelopp räknas som APL-lön. Här skall dock beaktas, att det belopp som skall räknas som APL-lön kan vara större än det utbetalade lönegarantibeloppet, emedan lönefordringar enligt lönegarantilagen kan betalas endast om de förfallit till betalning inom tre månader före det lönegarantiansökan inlämnas. Utestående lön som inte betalats till följd av arbetsgivarens betalningsoförmåga skall likväl beaktas när den pensionsgrundande lönen bestäms, om tillförlitlig utredning, exempelvis konkursdom, erhållits om lönen (FSD 2725/84/255, PSC 15444).

5.16 Lön för läroavtals- eller utbildningsavtalstid

Läroavtal enligt läroavtalslagen är ett arbetsavtal

Juridiska avdelningen

9.3.1990

och den lön som i enlighet med detta betalas till lärlingen är sålunda APL-lön. Arbetsplatsutbildningen kan även basera sig på ett utbildningsavtal som en yrkesläroanstalt ingått med arbetsgivaren. Om den som får arbetsplatsutbildning gjort ett särskilt arbetsavtal med arbetsgivaren, skall härvid tillämpas vad som är stadgat om läroavtalsförhållande.

5.17

Med sysselsättningsstöd avlönad arbetstagare

Om ett företag eller samfund använder någon form av sysselsättningsstöd (t.ex. introduktionsstöd, kommunalt sysselsättningsstöd, stöd för sysselsättning av långvarigt arbetslösa) för avlöningen till en arbetstagare, står denna i arbetsförhållande till stödets mottagare. Pensionslönen är då den totallön, som det avtalats om att skall betalas till arbetstagaren för arbetet oberoende av hur stort sysselsättningsstödet är och på vilket sätt det betalas.

6

ERSÄTTNINGAR FÖR VERKSAMHET MED NÄRA ANKNYTNING TILL ETT ARBETSFÖRHÅLLANDE

6.1

Allmänt

I regel skall de arbetsförtjänster som inräknas i pensionslönen utgöra vederlag för det arbete som utförts på grund av ett arbetsavtal. En arbetstagare kan inte samtidigt vara anställd hos en och samma arbetsgivare i flera APL-, KAPL- eller KoPL-arbetsförhållanden. I praktiken kan han dock inom ramen för arbetsförhållandet utföra även annat än det i arbetsavtalet avsedda arbetet. Härvid skall även vederlaget för annat än det i arbetsavtalet avsedda arbetet inräknas i pensionslönen.

6.2

Förslags- och artikelarvoden

Olika slag av förslags- och artikelarvoden skall beaktas i APL-lönen, om de har anknytning till det i arbetsavtalet överenskomna arbetet. Även arvoden som en arbetstagare får för sina artiklar i en av arbetsgivaren utgiven branschpublikation eller i en personaltidning räknas som APL-lön.

6.3

Ersättningar till förtroendeman och arbetarskyddsfullmäktig

En ovillkorlig förutsättning för skötseln av uppdraget som förtroendeman eller som arbetarskyddsfullmäktig är att ett arbetsförhållande föreligger. Verksamheten i dessa uppdrag har så nära anknytning

Juridiska avdelningen

9.3.1990

till arbetsförhållandet, att den ersättning som betalats för uppdragen skall beaktas när den pensionsgrundande lönen för det aktuella arbetsförhållandet bestäms (FSD 4241/77/2054, PSC 1139). I en del fall betalas för förtroendemannasysslan ett särskilt arvode utöver den normala lönen också fastän förtroendemannen sköter sitt uppdrag under ordinarie arbetstid och trots det får normal lön för den sålunda förkortade arbetstiden. Detta arvode liksom även sådan med overtidsersättning jämförbar ersättning som ges för skötseln av förtroendemannauppgifter efter arbetstid beaktas vid uträkning av APL-lönen.

Ersättningar för förlorad arbetsförtjänst och arvoden som en förtroendeman eller arbetarskyddsfullmäktig får från annat håll än av arbetsgivaren (t.ex. från FFC, TOC, AKAVA) inräknas inte i pensionslönen. (Den som betalar arvodet kan i dessa fall anordna pensionsförsäkring för personen i förtroendeuppdrag enligt 1 b § APL).

6.4

Arvoden med anknytning till samarbetet mellan arbetsgivare och anställda (arbetarskyddskommisionen m.fl., arvoden enligt lagen om samarbete)

Arvoden enligt lagen om tillsynen över arbetarskyddet för medlemskap i arbetarskyddskommisionen samt arvoden och ersättningar enligt lagen om samarbete inom företag räknas som APL-lön. Detta gäller även arvoden enligt den före samarbetslagen gällande lagen om produktionskommittéer. Även de arvoden som betalas för medlemskap i kommissioner med nära anknytning till samarbetslagen (t.ex. bostadskommision, kosthållskommision, fritidskommision och avdelningskommision) betraktas som APL-lön.

6.5

Arvoden för medlemskap i företags eller sammanslutnings förvaltningsorgan

I företags eller sammanslutnings förvaltningsorgan kan finnas medlemmar, som samtidigt står i arbetsförhållande till i frågavarande företag eller sammanslutning. Arvodet för sådana personers förtroendeuppdrag, såsom medlemskap i styrelse eller förvaltningsråd, läggs till APL-lönen.

6.6

Försäkringsombudsarvoden

För en anställd person i ett försäkringsbolag kan till arbetsförhållandet ha anslutits skyldighet att sälja försäkringar även för andra till samma

Juridiska avdelningen

9.3.1990

sammanslutning hörande försäkringsbolags räkning, för vilket arbete arbetsgivarbolaget betalar arvode. Dessa arvoden är APL-lön liksom även sådana försäljningsarvoden bolaget betalar för de bolagets försäkringar som en anställd sålt under sin fritid.

Om försäkringsombudet i sin huvussyssla arbetar mot enbart provision, betraktas han i allmänhet som företagare.

6.7

Fabriksbrandkår

Verksamhet i ett bolags fabriksbrandkår uppfattas utgöra en helhet tillsammans med den anställdas egentliga arbetsförhållande till bolaget. Inkomster-na för det inom brandkåren utförda arbetet skall beaktas då APL-lönen bestäms (FSD 6500/75/1774) PSC:s gamla arkiv 5216).

6.8

Företagsläkare

I APL-lönen gällande en i arbetsförhållande anställd företagsläkare inräknas de arvoden som arbetsgivaren betalat för de läkarbehandlingar personalen fått. Beroende på det ingångna avtalet kan även de arvoden personalen själv betalar direkt till läkaren för sina läkarbesök beaktas som APL-lön (FSD 4751/72/1941, PSC 1721 och FSD 1770/74/715, PSC 2874).

Om pensionsskyddet för läkare ingår information i Eläketurvakeskuksen tiedote (LA-osasto tiedottaa 9/86). Finns endast på finska.

7

ERSÄTTNINGAR SOM INTE BEAKTAS I PENSIONSLÖNEN

7.1

Semesterersättning då arbetsförhållande upphör

Den semesterersättning som utges då ett arbetsförhållande upphör beaktas enligt 7 § APL inte i pensionslönen. Sådan semesterersättning som i enlighet med kollektivavtal eller arbetsavtal utbetalas för längre än den lagstadgade tiden när ett arbetsförhållande upphör inräknas inte heller i pensionslönen. (Jfr punkterna 5.9 - 5.11.)

7.2

Väntetidslön

En arbetstagare har enligt 22 § 5 mom. ArbAvtL rätt till s.k. väntetidslön när utbetalningen av lön eller annan av arbetsförhållandet föranledd fordran fördröjs då arbetsförhållandet upphör.

Juridiska avdelningen

9.3.1990

Lönen för väntetiden anses vara en prestation av räntenatur och den beaktas inte i den pensionsgrundande lönen.

7.3

Skadestånd för olaglig uppsägning

Skadestånd, som arbetsgivare är skyldig att ersätta till följd av olaglig uppsägning av arbetsavtal antingen på grund av lagen om förfarandet vid uppsägning av arbetsavtal eller på grund av 51 § 1 mom. ArbAvtL, betraktas inte som APL-lön.

7.4

Ersättning för förkortad uppsägningstid vid överlåtelse av rörelse

Före en lagändring som trädde i kraft 1.1.1989 stadgades i arbetsavtalslagen om särskilt uppsägning i samband med överlåtelse av rörelse. Vid överlåtelse av rörelse kunde härvid en arbetstagare förlora sin rätt till en längre uppsägningstid än två månader (40 § 2 mom. ArbAvtL). Den lön som betalades för tid som översköt två månader var då en skadeståndsfordran på rörelse-överlåtaren. Förkortningen i uppsägningstiden räknas inte som arbetsförhållandetid och den förlorade löneförmånen är inte APL-lön. (Se punkt 5.14).

7.5

Ersättning för uppsägning under permitteringstid

I 42 § 2 mom. ArbAvtL sägs det att "har permittering skett utan att arbetstagaren fått tillgodonjuta tid för uppsägning av arbetsavtalet, och uppsäger arbetsgivaren avtalet före permitteringstidens utgång skall han, om ej annat överenskommit, ersätta arbetstagaren för den skada, som åsamkats denne genom att han helt eller delvis gått miste om lönen för uppsägningstiden." Om arbetsgivaren har betalt ersättning åt permitterad arbetstagare för olaglig uppsägning är ersättningen en skadeersättning och den beaktas inte i pensionslönen. (Juridiska avdelningens informationsblad, LA-osasto tiedottaa 1/86, se även punkt 2.3).

7.6

Ersättning vid hävning av arbetsavtal

Om en arbetsgivare utan lagligt skäl häver arbetsavtalet måste arbetsgivaren till arbetstagaren för tiden efter hävningen betala ut den lön som han hade varit skyldig att betala vid en uppsägning av arbetsavtalet (45 § ArbAvtL). I arbetsrättslig mening upphör arbetsförhållandet omedelbart då arbetsgivaren häver arbetsavtalet. Om hävningen av

Juridiska avdelningen

9.3.1990

arbetsavtalet varit laglig eller olaglig saknar härvid betydelse. Även då APL tillämpas upphör arbetsförhållandet i och med hävningen. Den lön som betalas för den mot uppsägningstiden svarande tiden är ingen APL-lön, emedan den inte utgör ersättning för i arbetsförhållande utfört arbete (Juridiska avdelningens informationsblad, LA-osasto tiedottaa 5/85). När arbetsgivarens avtalsbrott leder till att arbetsavtalet hävs har arbetstagaren rätt att utfå ersättning för den skada som han drabbats av till följd av att arbetsavtalet upphört i förtid (51 § ArbAvtL). Det är då fråga om skadestånd som inte beaktas i den pensionsgrundande lönen.

7.7

Annan än lagstadgad ersättning p.g.a. att arbetsförhållande upphör

Ersättning som betalas ut p.g.a. att ett arbetsförhållande upphör, men som inte grundar sig på lag, betraktas inte som APL-lön utan närmast som skadestånd. Som en sådan ersättning har betraktats bl.a. engångsersättning för uppsägning (FSD 10708/76/1182, PSC 19341).

7.8

Sjukdagpenning som betalats för sjuktid

Om till arbetstagaren själv för sjukledighet betalas dagpenning enligt sjukförsäkringslagen och arbetsgivaren enligt arbetstavtal för denna tid betalar skillnaden mellan lönen och dagpenningen, kan dagpenningen inte räknas som APL-lön, utan som lön anses endast skillnaden som arbetsgivaren betalat.

7.9

Tilläggsdagpenning

Den tilläggsdagpenning som en sjukkasse utbetalar är en förmån som utges när kassamedlems rätt att utfå sjuktidslön (eller kompletteringsdagpenning av kassa som utger sådan) har upphört. Tilläggsdagpenningen är skattepliktig från och med år 1992. Tilläggsdagpenningen betraktas som försäkringsersättning vilken inte beaktas i APL-lönen (FSD 1294/82/341). (Jfr punkt 3.3.3 kompletteringsdagpenning).

7.9.1

Sjukpenning

Till en arbetstagare kan t.ex. en pensionskassa utbetala sjukpenning som grundar sig på frivillig försäkring. Sjukpenningen kan närmast klassificeras som en ersättning av samma slag som tilläggsdagpenningen. Sjukpenningen är sålunda inte APL-lön (FSD 749/83/657, PSC 13670).

Juridiska avdelningen

9.3.1990

7.10

Upphovsrättsersättningar och reprisarvoden

Lagstadgade ersättningar för överlåtelser av upphovsrätten anses inte utgöra lön som baserar sig på ett arbetsförhållande och skall därför inte beaktas i pensionslönen.

Reprisarvoden till skådespelare och musiker jämföras med upphovsrättsersättningar och skall sålunda inte heller betraktas som APL-lön (FSD 7192/81/1801, PSC 10101).

7.11

Royalty

Royalty utgör ersättning för exempelvis till upphovsman eller patenthavare för att dennas alster ges ut till offentligheten eller används. Royalty erlaggs i allmänhet som en viss procent av inkomsterna, exempelvis av försäljningsvärdet eller på basen av offentliga föreläsningar. Royalty kan betraktas som en form av bruksersättning och anses därför inte vara APL-lön.

7.12

Personalförmåner

Med personalförmåner avses här sådana förmåner som en arbetsgivare i regel fortlöpande i annan form än pengar beviljar sina anställda och för vilka något penningvärde inte har fastställts i de av skattestyrelsen årligen utfärdade besluten om naturaförmånernas värde. Personalförmånerna är kollektiva. Till dem räknas bl.a. personalrabatter på arbetsgivarens produkter, resor gratis eller till nedsatt pris för personalen vid trafikidkande företag samt lån till de anställda. Arbetsgivaren kan också understöda de anställdas fritids- eller hobbyverksamhet, upprätthålla daghem för de anställdas barn, ordna gratis hälsovård osv.

I beskattningspraxis har en del av personalförmånerna betraktats som skattepliktig löneinkomst. Sådana är bl.a. rabatter som försäkringsbolag beviljat på de anställdas försäkringar och prisnedsättning på bensin och dieselolja till personalen vid ett bolag som tillverkar och idkar handel med oljeprodukter. Skattefria har i allmänhet varit sådana förmåner som är av social natur eller till sitt belopp är obetydliga.

Som skattepliktig inkomst anses i den nya lagen om skatt på inkomst och förmögenhet ränteförmåner, dvs möjlighet till lägre ränta för lån som beviljats av arbetsgivaren såsom också rätten att teckna aktier i arbetsgivarens aktiebolag till ett pris

Juridiska avdelningen

9.3.1990

som är lägre än det gängse priset till den del nedsättningen överstiger 15 procent (48 § IFL). Om skattefrihet för vissa centrala personalförmåner har stadgats i 49 § IFL. Enligt stadgandet anses sådana ersättningar för kostnader för hälsovård och sjukdom som arbetsgivaren betalar direkt till arbetstagaren inte som skattepliktig inkomst.

I IFL är lönebegreppet vittomfattande. Det avviker från den i arbetsavtalslagen angivna definitionen på lön som utbetalas på grund av arbetsförhållande. En förmån eller betalning som enligt förskottsuppbördslagen skall betraktas som lön behöver inte ansluta sig direkt till ett utfört arbete, utan det räcker med att förmånen eller betalningen har någon anknytning till arbetsförhållandet. Därför kan frågan om en personalförmån skall inräknas i pensionslönen inte avgöras utgående enbart från att förmånen är skattepliktig.

Även om personalförmånerna skulle vara underkastade förkottsinnehållning beaktas de likväl inte vid uträkning av pensionslönen, när de på basen av ett arbetsförhållande erhålls som annat än som avtalat (arbetsavtal, kollektivavtal) vederlag för utfört arbete. (Jfr. punkterna 5.7. och 5.8.)

Enligt Pensionsskyddscentralens utlåtande (30.3.1984) räknades inte fribiljetter och biljettrabatter som ett flygbolag beviljat sin personal in i pensionslönen, fastän dessa förmåner var underkastade förskottsinnehållning. (Förmånerna hade betraktats som skattepliktiga före ändringen av 22 a § IFSkL).

Enligt Pensionsskyddscentralens utlåtande (1.12.1983) var som personalförmån erhållet räntestöd inte ett sådant vederlag för i arbetsförhållande utfört arbete som beaktas i den pensionsgrundande lönen.

7.13

Ersättningar till personalfond, fondandelar och vinstfördelningar som personalfond utbetalar åt sina medlemmar

Personalfondslagen (814/89) trädde ikraft 1.1.1990. En fond bildas av personalen och företaget betalar vinstpremieandelar till fonden i enlighet med det vinstandelssystem företaget tillämpar. Med vinstandel avses en penningprestation, vars storlek väsentligen är beroende av verksamhetens lönsamhet eller m.a.o. vinsten. En medlem kan lyfta sin fondandel i enlighet med bestämmelserna i lagen eller stadgarerna. De andelar som företaget betalar till fonden

Juridiska avdelningen

9.3.1990

eller till medlemmarna i fonden är till sin natur sådana att inga APL-premier uppbärs och dessa andelar betraktas inte som lön vid bestämmande av arbetspensioner.

Då en del av ett företags vinst genom beslut fattat av bolagsstämman delas ut till arbetstagarna är det inte heller fråga om ersättning för utfört arbete. Företagets ägare beslutar sig härvid att nöja sig med en mindre dividend genom att donera en del av vinsten åt hela personalen. Ingen APL-premie uppbärs på vinstfördelningen och den beaktas inte såsom arbetsförtjänst vid bestämmande av arbetspensionen. Förfarandet är detsamma i fråga om s.k. kontanta vinstpremier enligt personalfondslagen om dessa uppfyller förutsättningarna för den tidigare beskrivna vinstfördelningen.

7.14

Gåvor i form av föremål

Om en arbetsgivare exempelvis på en anställds bemarkelsedag ger denna ett föremål som inte är en skattepliktig gåva, beaktas gåvan inte vid uträkning av pensionslönen. (Se även punkt 5.13).

7.15

Arbetstagareupppfinningar

Den ersättning som ges för arbetstagares upppfinningar är sådan inkomst från vilken förskottsskatt skall innehållas. Ersättningen utgör likväl inte en motprestation för i arbetsavtalet avsett arbete, och skall sålunda inte beaktas i den pensionsgrundande arbetsförtjänsten (FSD 3608/83/913, PSC 13677).

7.16

Arvoden i förtroendeuppdrag som företag eller samfund betalar åt utomstående

Förtroendeuppdrag omfattas inte av den obligatoriska försäkringen. Den som betalar arvode kan dock enligt 1 b § APL frivilligt anordna pensionskydd för förtroendevald. Förtroendeuppdrag är bl.a. medlemskap i bolagsdirektion eller förvaltningsråd. Arvoden anses vara APL-lön endast om den förtroendevalde samtidigt är anställd hos i frågavarande företag eller samfund (se punkt 6.5.).

7.17

Arvoden till medlemmar i sjukförsäkring, pensionsstiftelse eller motsvarande

Till arbetsgivarföretaget kan vara ansluten en sjukförsäkring, pensionsstiftelse eller motsvarande, till vars medlemmar stiftelsen eller kassan betalar

Juridiska avdelningen

9.3.1990

mötes- eller andra arvoden. Då det här inte är fråga om samma juridiska person som betalar lön för huvudsysslan, beaktas inte arvodena i pensionslönen från huvudsysslan.

7.18

Andel av bolags inkomst som i beskattningen fördelas som inkomst för tyst bolagsman

En tyst bolagsman i kommanditbolag kan arbeta i bolaget mot lön. Enligt den nya lagen om skatt på inkomst- och förmögenhet skall den beskattningsbara inkomsten som fastställts för ett kommanditbolag som antecknats i handelsregistret fördelas så, att hälften beskattas som inkomst för bolagsmännen enligt deras andelar i bolagets vinst. Den tysta bolagsmannens beskattningsbara andel av bolagets inkomst betraktas inte som APL-lön. Bolagsmäns pensionsrättsliga ställning utreds för närvarande i en arbetsgrupp.

8

PERIODISERING AV ARBETSFÖRTJÄNSTERNA

I allmänhet betalas lönen ut under det år då den har intjänats, och då uppstår vid uträkning av pensionslönen ingen oklarhet om vilket år arbetsförtjänsterna skall anses hänföra sig till. I praktiken kan det dock förekomma fall då betalningsåret är ett annat än intjäningsåret. Ofta betalas exempelvis tantiem och s.k. ackordsöverskott ut ett annat år än då de intjänats. Enligt beskattningspraxis är huvudregeln den, att lönen betraktas som inkomst under betalningsåret. Denna regel kan dock leda till en skevhet i pensionslönen så, att arbetsförtjänsten under något av de år som skall beaktas vid uträkning av pensionslönen stiger betydligt högre än vad arbetstagarens normala lönenivå är.

En justering neråt av lönegrunden med tillämpning av 7 § 2 mom. APL borde inte företas om en periodisering samtidigt även är möjlig. En på prövning baserad justering av lönegrunden blir aktuell när en som lön betraktad utbetalning inte har intjänats under någon viss bestämd tid och den sålunda inte kan periodiseras (t.ex. olika penninggåvor som utges medan arbetsförhållande pågår). Förutsättningen för att 7 § 2 mom. APL skall kunna tillämpas är självfallet den, att de villkor som fastställs i sagda stadgande är för handen.

Om exempelvis ett tantiem skulle betraktas som en arbetsförtjänst under utbetalningsåret och detta leder till en väsentlig snedvridning i pensionslö-

Juridiska avdelningen

9.3.1990

nen, överförs arbetsförtjänsten till det år då den har intjänats, dvs. den periodiseras. Periodiseringen används oftast i de fall då ett arbetsförhållande upphör i början av året och det samtidigt utbetalas löner som hänför sig till tidigare år. Ifall det årligen har utbetalats ersättningar som betalats ut ett annat år än då de intjänats, kan det hända att periodiseringen måste göras även för de föregående åren för att till exempel två tantiem inte skall hänföras till ett och samma år.

Om det under betalningsåret inte funnits andra arbetsförtjänster som kan räknas som pensionslön, måste löneutbetalningarna alltid adderas till arbetsförtjänsterna under det år då de har intjänats.

Enligt FSD:s beslut 1378/77/1277 (PSC 1701) skall ackordsöverskotten betraktas som arbetsförtjänster under det år då de har intjänats.

Periodisering kan användas såväl i samband med pensionsfall som vid uträkning av intjänad pension (fribrev).

I 3 § KoPL ingår ett uttryckligt stadgande om att arbetsförtjänsten hänför sig till det kalenderår då den har utbetalats. Periodisering av KoPL-förtjänster är sålunda inte möjlig.

Semesterpremie

Semesterpremien adderas enligt huvudregeln till arbetsförtjänsten under det år då den betalats ut. Om semesterpremien betalas ut under ett sådant år då ett APL-arbetsförhållande inte längre pågår, och det sålunda under det året inte heller har betalats annan APL-lön, skall semesterpremien läggas till arbetsförtjänsterna under det år då den anses ha intjänats. Samma förfarande kan tillgripas om ett arbetsförhållande upphör alldeles i början av året så att arbetsförtjänsterna under det år då arbetsförhållandet upphör utökade med hela semesterpremien skulle leda till en betydande snedvridning i den pensionsgrundande lönen.

Enhetsbelopp

Enligt en del kollektivavtal betalas till den anställda ett s.k. enhetsbelopp. Enhetsbeloppet är ett slags i förhand utgiven lönepost och den betalas ut genast då arbetsförhållandet börjar. När anställningen i sinom tid upphör, återindrivs det utbetalda enhetsbeloppet vid den sista löneutbetalningen. Emedan enhetsbeloppet inte är lön för utfört arbete under utbetalningsåret, beaktas det inte i pensionslönen för det året. Däremot räknas det in i pensionslönen för det år då arbetsförhållandet upphör (PSC:s utlåtande 19.11.1985).